

Asia: VN/506/2021

Hallituksen esitys laiksi energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asiantuntijalausunto, Suomen ilmastopaneeli

Hallituksen esitys laiksi energiaintensiivisten yritysten sähköistämistuesta. Lausuntopyyynnön diaarinumero: VN/506/2021.

Suomen ilmastopaneeli

Peter Lund, Markku Ollikainen

Hallituksen esityksen tavoitteena on yhtäältä ehkäistä hiilivuotoa aloilla, joilla se on riskinä päästökauppakustannusten vuoksi. Samalla lain tarkoitus on tukea teollisuuden sähköistymistä Suomessa.

Suomen osalta potentiaalisimmat sähköistymistä soveltavat teollisuudenalat ovat rauta- ja terästeollisuus, sementin, mineraalien ja tiilien valmistus, sellu- ja paperiteollisuus, kemianteollisuus sekä muoviteollisuus. Näiden alojen sähköistymistä fossiilisten päästöjen korvaamisessa tulisi tukea aktiivisella politiikalla.

Seuraavassa Ilmastopaneelin huomioita esityksestä:

On tärkeää, että päästökaupan kustannusten kompensoinnilla saavutetaan tehokkaampia ilmastovaikutuksia kuin tähän asti. Esimerkiksi VATT:n tekemät viimeaikaiset selvitykset osoittavat, että vanhalla päästökaupakompensaatiojärjestelmällä ei ole ollut positiivisia ilmastovaikutuksia.

Aivan viime aikoihin saakka Pohjoismaisen sähköpörssin tukkusähkön hinta on lähinnä laskenut, mikä on pikemminkin vahvistanut kuin heikentänyt teollisuuden kilpailukykyä. EU:n benchmarking –periaatteen myötä merkittävä osa Suomen päästökaupassa olevia laitoksia on saanut ison osan tai jopa kaikki päästöistään katettua ilmaisjaolla.

Tuen pitäisi kannustaa esitettyä tehokkaammin päästövähennyksiin. Fossiilisen energian tai polton hyödyntämistä sähköistämisessä pitäisi välttää, ja erityisesti uuden teknologian käyttöönottoon kannustaa. Koska uutta teknologiaa tarvitaan käyttöön nykyistä nopeammin, olisi tuen ehdollisuuden perustuttava esityksen hieman löysä kirjauksia selkeämmin tuen avulla saavutettaviin päästövähennyksiin. Näillä myös vähennettäisiin esityksen perusteluissakin esitettyjä epävarmuuksia sähköistymistuen ilmastovaikutuksista.

Päästövaikutuksiin kohdistuvien kehittämistoimien on oltava osoitetusta tuesta merkittävän suuri osuus. Tuen kohdistumista nimenomaan uuteen teknologiaan voisi kannustaa asettamalla tarkempia ehtoja tuen saamiselle ja painottamalla tukea uuteen teknologiaan, esimerkiksi sähköpolttoaineisiin.

Fossiilisen energian käytölle tarvittaisiin tuen saamisen ehtoihin tiukempi kirjaus. Raja-arvon tulisi myös kiristyä ajassa. Esimerkiksi vuoden 2025 jälkeen voitaisiin tukiehdossa edellyttää täysin fossiilitonta energiaa. Sähkö on tulossa 2030 mennessä käytännössä päästöttömäksi, ja on tärkeää, että sähköistymistuella enemmän joudutetaan kuin pitkitetään siirtymää.

Yhtenä tukiperusteena sähköistymistukea myönnettäessä käytetään sähkönkulutusta. Tulee huolehtia, että tämä ei hidastaa ponnistuksia energiatehokkuuden edistämiseen. Tulevaisuudessa sähkömarkkinatilanne muuttuu sikäli, että pohjoismaisen sähkönviennin seurauksena sähkön hinta tasaantuu yhä enemmän pohjoismaiden ja muun Euroopan kesken, ja kohonnut hinta pyrkii laskemaan sähkön kulutusta. Sähkön kulutuksen määrää tukiperusteena on siten syytä harkita tarkkaan.

Uudet EU-tason ohjausinstrumentit, ennen kaikkea hiilirajamekanismi, tulisi ottaa huomioon päästökaupan kustannusvaikutusten kompensointia kehitettäessä. Hiilitullimekanismi vähentää tarvetta perinteiselle hiilivuotoa ehkäisevälle kansalliselle tuelle. Osana Fit for 55-pakettia komissio ehdotti hiilitullimekanismia kattamaan seuraavat alat: sementti, lannoitteet, rauta, teräs, alumiini, sähkö, alkaen vuodesta 2026. Samalla esitetään luovuttavan päästöoikeuksien ilmaisjaosta kyseisillä sektoreilla 10% vuosivauhtia 2025 alkaen.

Weaver Sally
Suomen ilmastopaneeli